

CREATIVITATE ÎN EDUCAȚIE

PLOSCUȚANU Gabriela,

Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați, România,

ORCID: 0000-0002-6566-7004, email: Gabriela.Ploscutanu@ugal.ro

Rezumat. *Creativitatea este considerată una dintre cele patru abilități majore ale secolului al XXI-lea. În consecință, cercetările asupra creativității au fost deosebit de înfloritoare în ultimele decenii. Acest articol sintetizează importanța creativității în educație. Învățarea creativă pune pe cel care învață în centrul procesului de învățare, favorizând înțelegerea în detrimentul memorării și simplei achiziții de conținut. Experiența de învățare creativă este opusă experienței reproductive. Când cursanții înțeleg că profesorii prețuiesc creativitatea, ei sunt mai predispuși să fie creativi, însă capacitatea profesorilor de a stimula creativitatea elevilor/studentilor depinde, în mare măsură, de tipul de formare pe care au primit-o.*

Cuvinte-cheie: *creativitate, abilități, cursanți, educație.*

Abstract. *Creativity is considered as one of the four major century skills in the 21st century. Consequently, research on creativity has been particularly flourishing over recent decades. This article summarizes the importance of creativity in education. Creative learning puts the learner at the centre of the learning process, favouring understanding over memorisation and mere content acquisition. The creative learning experience is opposite to the reproductive experience. When learners understand that teachers value creativity, they are more prone to being creative, but teachers' ability to foster students creativity largely depends on the kind of training they have received.*

Keywords: *creativity, skills, learners, education.*

Creativitatea este capacitatea specific umană care se caracterizează prin transformarea deliberată a mediului de către om, într-o modalitate anticipată. Lumea se îmbogățește permanent cu obiecte materiale sau spirituale (cunoștințe), care-și au originea în "mintea" omului, cu lucruri făcute de "mâna" omului în activitatea lui de creație. Creativitatea este un proces mental și social care implică generarea unor idei sau concepte noi, sau noi asocieri ale minții creative între idei sau concepte existente [2].

Dezvoltarea creativității reprezintă atât o cerință socială, cât și o trebuință individuală înnăscută. Ea este și va fi cerută tot mai mult de către societate spre a lichida decalajul enorm între activitățile de creație și cele rutiniere și a stimula progresul societății. Se conturează în prezent apariția unei noi interdiscipline constituită din psihologie, pedagogie și euristică (psihopedagogia creativității) care are ca drept scop să regândească procesul de învățământ din perspectiva realizării lui într-o manieră creativă la toate nivelurile, să militeze pentru formarea creatorilor în raport cu nevoile societății. În ultimile decenii cercetările despre creativitate au căpătat un caracter preponderent experimental și o amploare fără precedent, exprimată atât în numărul mare de studii,

cât și în varietatea de aspecte abordate. Mulți autori sunt obligați să recunoască însă că noțiunea de creativitate - una din cele mai fascinante noțiuni cu care a operat vreodată știința este încă insuficient definită. Această situație se explică prin complexitatea procesului creativ, cât și prin diversitatea domeniilor în care se realizează creația [5].

Calificarea sau competențele relevante pentru un anumit domeniu, dobândite în cursul educației sau al exercitării profesiei reprezintă ”combustibilul” care alimentează producția creativă și inovativă. În același timp însă, nu poate fi ignorat rolul zestrei genetice în creativitate. Astfel, în fiecare individ există un potențial creativ latent, care se poate activa diferențiat, sub influența factorilor educativi și socio-profesionali. Abilitățile creative individuale au în vedere nu doar capacitatea de a înțelege o problemă, ci și capacitatea de a oferi soluții originale de rezolvare a respectivei probleme, soluții care ies din tiparele obișnuite, din rutina cotidiană, din clișeele și stereotipurile comportamentale. Aceste abilități se alimentează dintr-un stil energic de muncă, din anumite particularități de personalitate (perseverență, independență, nonconformism, acceptarea riscului, relativul dezinteres pentru ascensiunea socială) și din motivația intrinsecă pentru o anumită activitate (întotdeauna activitățile creative sunt realizate cu plăcere) [9].

Faptul că în ultimul an de pandemie ne-am dat seama, din ce în ce mai puternic, de faptul că educăm cursanții pentru un viitor complet imprezvizibil a readus pe tabla de șah a demersului educațional și problema creativității. Sunt studii și mărturii individuale care spun că în zona învățământului preșcolar copiii au o creativitate debordantă, dar organizarea și logica răspunsului unic corect pe care școala o să-l solicite mai târziu, tind să împingă tot acest demers într-o zonă de umbră [8].

În România învățământul a fost mai mult inductiv decât deductiv. S-a pus deci, atât în învățământul superior cât și în cel preuniversitar, accentul mai mult pe memorie decât pe creativitate. Desigur, teoria în orice domeniu este importantă, dar practica în același domeniu este ușor diferită [4].

Explorând relația dintre competențele-cheie și creativitate, Comisia Europeană sublinia în 2009 o realitate existentă în multe sisteme educaționale actuale: „... în mod evident, predarea/formarea acelor competențe care respectă diviziunea cunoștințelor și a deprinderilor din disciplinele școlare existente este mult mai ușor de organizat și de susținut de către școli și este mult mai ușor de evaluat progresul elevilor în achiziția / dezvoltarea exclusiv a acestora. Oricum, încă tindem să evaluăm în special partea de „cunoștințe” din competențe, în vreme ce „deprinderile” și „atitudinile” esențiale pentru utilizarea creativă a cunoștințelor sunt mult mai dificil de testat în maniera tradițională. Există multe exemple bune în jurul nostru, cărora trebuie să le acordăm mai multă atenție” [1].

Studiul efectuat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare în Europa (OCDE) la începutul acestui an demonstrează faptul că politicile aplicate de guverne pentru a susține calitatea educației pot, adesea, să se transforme în obstacole în calea inovației pedagogice, în cazul învățământului superior, atunci când vine vorba despre competențe considerate cheie, în prezent, de angajatori, cum sunt creativitatea și gândirea critică. Pe măsură ce crește nivelul de digitalizare și automatizare, pentru actualii studenți devine tot mai important să-și dezvolte competențe ce nu pot fi “copiate” de roboți și calculatoare, în centrul acestora aflându-se creativitatea și gândirea critică, aflate în top 10 al competențelor căutate de angajatori, la nivel internațional. Dar politicile guvernelor și ale autorităților nu se potrivesc încă, de multe ori, cu nevoia dezvoltării acestor competențe. Astfel unele sisteme de asigurare a calității și legi naționale limitează autoritatea instituțiilor și profesorilor în dezvoltarea curriculumului și pot, în plus, să impună o povară administrativă ce împiedică încercările de îmbunătățire a predării. În plus, formulele de finanțare publică a învățământului superior, bazate pe numărul de credite, de exemplu, nu încurajează instituțiile să experimenteze cu noi metode pedagogice, în timp ce politicile de avansare în carieră, în universități, sunt adesea concentrate pe performanța în cercetare, neîncurajându-i pe profesori să se concentreze asupra metodelor de predare [11].

Trăim în societăți bazate pe cunoaștere, în cadrul cărora informațiile circulă în cantități uriașe, prin cele mai rapide și ieftine metode. Dacă indivizii reușesc să le înțeleagă adevărata calitate sau sunt educați în acest scop, creativitatea devine un obiectiv major al educației la nivel global. În absența acesteia, devine dificil de realizat gestionarea optimă a volumului imens de informații care ni se pun la dispoziție și crearea de asocieri între idei și conceptele noi care apar aproape zilnic în orice domeniu de activitate. Astfel este ușor de înțeles că, printre alte elemente, creativitatea reprezintă o caracteristică esențială a indivizilor care urmăresc realizarea de inovații sau îmbunătățirea celor deja existente, prin intermediul cărora societatea modernă să se dezvolte, ușurându-se, în această manieră, viața de zi cu zi a indivizilor care, implicit, vor forma un stat mai puternic. Bineînțeles, în acest context, transferul tehnologic este și el important, reușind să faciliteze obținerea și oferirea de informații utile pentru a se ajunge la procesul de inovare, acesta având loc prin metode ieftine și rapide, caracteristice societății informaționale [10].

Frecvent se simte nevoia de a gândi critic, original, inventiv valoric, de a stăpâni o combinatorică de raționamente divergente, de strategii, tehnici, metode și procedee, de a corela elemente aparent necorelate, de adaptare inedită a ceva la altceva prin utilizarea emergentă, inteligentă. De aici, efortul de a putea vorbi direct, uneori și clarificator sau clasificator de mai multe tipuri de creativitate prin educație și în educație: creativitate educativă, curriculară, metodologică, științifică, tehnologică, artistică, conceptuală, simbolică, centrată pe proces, pe produs. De asemenea, putem vorbi de mai multe modele și faze ale procesului creativ în și prin

educație, de seturi bogate de strategii, metode, tehnici și procedee aplicabile proceselor și practicilor educaționale din clasă, de instrumente de măsurare a creativității actorilor educației, de un profil psihologic creativ al actorului din școala de mâine [6].

Schimbarea mentalității profesorilor constituie un pas decisiv în direcția adoptării unor metode inovatoare de stimulare a creativității elevilor. Aceștia trebuie să țină cont de nivelurile și stadiile creativității și să fie conștienți de complexitatea fenomenului în ansamblul său. Prin folosirea unor metode diverse, cadrele didactice se vor asigura că pot înlătura blocajele sociale, metodologice și emotive care pot împiedica desfășurarea în condiții optime a unei învățări de tip creativ. Modul de predare se va orienta cu precădere pe încurajarea inițiativei și interacțiunii spontane și dirijate a tuturor elevilor clasei. În esență, învățarea creatoare se va axa nu doar pe adaptabilitate și flexibilitate, ci și pe dezvoltarea unei atitudini prospective și anticipative care să le permită elevilor proiectarea unor situații-problemă și elaborarea unor soluții originale [3].

Neacșu (2020) face precizarea că a examina creativitatea semnifică luarea în considerare a mai multor mecanisme și factori explicativi, facilitatori și/sau inhibitori/blocanți ai conduitei creative sau ai rutelor urmate de elev și profesor. Drumul necesar este nu atât unul de salt, cât mai ales unul de parcurgere progresivă a stadiului de la novice până la cel de subiect expert, recunoscut a se înscrie în seria celor cu reușită în aria de referință consacrată. În seria acestor factori, cei mai importanți sunt:

- valorile existente la nivelul subiectului definite prin corelarea a cel puțin patru P – potențial, proces, produs, personalitate;
- contextul favorizant la nivelul instituției examinate, al unui grup de referință sau al celui social, marcat de valori stimulatoare, bine percepute sau cu evidență recunoscută;
- cultura creației și creativității cadrelor didactice integrate și creatoare de climat instituțional deschis și organizat, totodată, dar nu cu orice preț competitivă prin indicatori superficiali, voit controlați sau raportați formal în supervizare;
- disponibilitatea progresiv materială cu valoare de suport a mediului familial față de preocupările/interesele elevului în materie de creație/creativitate, exprimate sub cele mai diverse forme;
- demistificarea prejudecății potrivit căreia creativitatea în și prin educație ar fi rezervată doar unei minorități/elite.

Trăim într-o epocă când societatea avansează foarte repede și trebuie să ținem pasul cu ea, Iată de ce este necesar să îi formăm atât pe elevi cât și pe studenți pentru cercetare, să-i învățăm să fie creativi și să încercăm să avem un învățământ interdisciplinar.

Fiecare individ are un potențial creativ care este un germene pentru ulterioarele manifestări, generatoare de produse creative, de nou, de original și valoros pentru propria persoană, dar și pentru

societate, care trebuie să recunoască acel nou element ca fiind util și valoros. Orice potențial creativ se dezvoltă însă, doar în condiții prielnice de mediu și educație, ca garanți ai succesului, condiții dublate de motivare și dorință acerbă pentru a descoperi ceva nou în domeniul pentru care manifesti o anumită pasiune, de timp și gândire profundă. Nu e vorba însă de orice fel de educație, ci de un proces de calitate, furnizor de valori oferite de mentori, proces ale cărui cuvinte cheie trebuie să fie *inovație, creativitate, performanță, în funcție de particularitățile fiecărui individ* [7].

Concluzii

Instituția de învățământ poate deveni un promotor al aptitudinilor creative atunci când pune mai mult accent pe interdisciplinaritate, creativitate, și cercetare. Un potențial creativ descoperit la timp și dezvoltat corespunzător poate fi un catalizator pentru obținerea succesului personal, educațional sau profesional.

Bibliografie:

1. ARDELEAN, A., MÂNDRUȚ, O. (coord.) Didactica formării competențelor. Arad: "Vasile Goldiș" University Press, 2012, 205 p. ISBN 978-973-664-578-5.
2. CARCEA, M. I. Strategii de activare a potentialului creativ. Ediție bilingvă română-germană. 2004. Sibiu: Editura Burg. 169 p. Disponibil: https://dppd.tuiasi.ro/wp-content/uploads/2020/01/strg_activ_pot_creativ.pdf
3. CHIFANE, L. Importanța dezvoltării creativității elevilor. În: iTeach: Experiențe didactice. 2019, nr. 98. Disponibil: <https://iteach.ro/experiencedidactice/importanta-dezvoltarii-creativitatii-elevilor>
4. CONSTANTINESCU, I. Un învățământ la distanță interdisciplinar, bazat pe creativitate și pe cercetare, Versiune preliminară [online]. 5 septembrie 2022, Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România. Disponibil: <https://uzp.org.ro/05/09/2022/un-invatomant-la-distanta-interdisciplinar-bazat-pe-creativitate-si-pe-cercetare/>
5. GRUIA, C. Creativitatea de tip școlar. În: EDICT – Revista educației, 2019, nr. 9. Disponibil: <https://edict.ro/creativitatea-de-tip-scolar/>
6. NEACȘU, I. Educație și creativitate în școlile din România. În: Tribuna Învățământului. 2020, nr. 6-7. Disponibil: <https://tribunainvatomantului.ro/educatie-si-creativitate-in-scolile-din-romania/>
7. NECULAU, B. C. Potențialul creativ - posibile modalități de stimulare. În: Creativity - sociological and philosophical dimensions., vol. I, 2016, p. 36-44. Disponibil: https://www.researchgate.net/profile/Marinela-Rusu/publication/308871440_CREATIVITY_-_SOCIOLOGICAL_AND_PHILOSOPHICAL_DIMENSIONS_VOL_I_-

_2016/links/57f3b4dd08ae886b897dc1a1/CREATIVITY-SOCIOLOGICAL-AND-PHILOSOPHICAL-DIMENSIONS-VOL-I-2016.pdf

8. PĂNIȘOARĂ I.O. Distruge școala creativitatea? În: Tribuna Învățământului. 2021, nr. 22 [citat 10.09.2022]. Disponibil: <https://www.editura-art.ro/info/carte/tribuna-invatamantului-revista-de-educatie-si-cultura-nr-22>
9. POPA, C., DOBREA, A. Evaluarea creativității și a intereselor artistice ale elevilor: un model de cercetare educațională. București: U.N.A.T.C. Press, 2019, 100 p. ISBN 978-606-8757-50-6.
10. TÎRZIU, A.M. *Stimularea creativității, inovării și transferului tehnologic în universități*. În: Proceedings of the “Smart Cities” Conference (SCC). 2017, Vol. 4, No. 1, pp. 233-249. Disponibil: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/84238/>
- 11.^{xxx} Universitățile trebuie să încurajeze creativitatea și gândirea critică, două competențe vitale pentru studenți și angajatori, dar realitatea le pune bețe în roate – Trei recomandări de schimbare din partea OCDE, 19 februarie 2022. Disponibil: <https://www.edupedu.ro/universitatile-trebuie-sa-incurajeze-creativitatea-si-gandirea-critica-doua-competente-vitale-pentru-studenti-si-angajatori-dar-realitatea-le-pune-bete-in-roate-trei-recomandari-de-schimbare-din-p/>

CZU: 331.101.262:37.013.83

DOI: 10.46727/c.v2.1-2-10-2022.p112-119

REFLECȚII ASUPRA FORMĂRII PROFESIONALE A SPECIALIȘTILOR/SPECIALISTELOR ÎN FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI A PERSONALULUI: INTERSECTORIALITATE, MANAGEMENT ȘI ANDRAGOGIE

POȘȚAN Liliana,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,

ORCID ID: 0000-0002-3231-3496E-mail: cercetareim@gmail.com

Rezumat. În articol evaluăm acoperirea învățării pe parcursul vieții cu ocupații/competențe specifice educației și formării profesionale a adulților în baza Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova, documentelor normative în domeniul educației și muncii. Constatăm că, procesul de acoperire a învățării pe parcursul vieții cu ocupații/competențe specifice educației și formării profesionale a adulților se află în proces de dezvoltare, dar se impune ca niveluri și sectoare diferite ale sistemelor de educație și formare, incluzând domeniile non-formale, să lucreze în strânsă legătură unele cu celelalte.